Бајзаш

Базјаш

На левој обали Дунава, преко пута села **Рам**, на почетку *Ђердапске или Банатске клисуре*, како је тамошњи Срби зову, налази се најстарији манастир Српске православне цркве на територији Румуније – **Базјаш** који има велику историјску, културну и духовну важност. Испод манастира протиче река Нера, а изнад се пружају најнижа брда у оквиру планина у румунском делу Баната.

Настао на етничком простору српског народа, а на територији *Угарске краљевине*, Манастир Вазнесења Господњег Базјаш датира из 13. века, а подизан је од 1225. до 1229. године, са благословом **Светог Саве**, првог архиепоскопа српске цркве, на месту где је измирио свога брата, **Стефана Првовенчаног**, са угарским краљем, **Андрашем Другим**, и тако сачувао Србију од рата.

Тражећи начин како да избегне рат, око 1225. године, краљ Стефан је одлучио да замоли свог брата, у то време архиепископа Саву, да пође у мировну мисију и да божјим благословом покуша да постигне мир између две државе. Кад је Сава дошао на обалу Дунава, дувала је јака кошава, иако је

било лето, но он је ипак одлучио да узме чамац и да сам пређе Дунав упркос невремену. Реку је пребродио, као у ораховој љусци, а када су о томе јавили угарском краљу, кажу да је он изненађено рекао "Да је сам Господ са тим српским калуђером". "И, ако је он тако храбар, како ли је тек српска војска јуначка". Када се време смирило, реку су прешли и остали монаси из пратње који су били са њим. И, како пише у *Житију Светог Саве*, Свети Сава је, кад се време смирило и поново отоплило, послао монаха да од угарског краља затражи мало леда да се освежи од велике врућине, на шта му је овај одговорио да леда нема, јер се отопио, па не може изаћи у сусрет слуги божјем. Кад је то чуо, Свети Сава је изашао пред свој логор и клекнуо, молећи Господа да из своје непресушне ризнице подари мало леда. Тада се наоблачило и пао је обилат град. Свети Сава је лед захватио и у сребрној чинији послао угарском владару уз поруку: „Пошто ти немаше мени дати, то ја измолих од творца неба и земље те ми он даде из своје непресушне ризнице као дар својој деци". То је тако снажно деловало на угарског владара да је позвао Светог Саву као госта, па је мир склопљен. Чак је, по неким записима, Свети Сава успео да преведе угарског владара у православље и да га крсти. Ту је, у знак захвалности Господу, Свети Сава подигао манастир и посветио га Вазнесењу Господњем. Име Базјаш је, према предању, настало од тога што је јаком ветру који је дувао, док је чамцем пловио Дунавом, повикао: "Баш зијаш!" – "Баш дуваш..".

Нарочити духовни процват доживео је манастир Базјаш доласком у њега монаха **Синаита** у ХИВ веку о чему сведочи манастирски сабор сваке године о празнику *Преображења Господњег*.

Крајем ХВ и почетком ХВИ века овај манастир је, као и многи други српски манастири у Угарској, осетио старање**Светог владике Максима** и његовог брата **Светог деспота Јована Бранковића**. Тешко време турског ропства оставило је крвавог трага и на телу овог манастира, као и на народу овог краја који се заједно са својим владиком,**Светим мучеником Теодором Вршачким**, међу првима у Европи, 1594. године, подигао на

устанак против турске тираније.

1718. године овим подручјем су завладали *Хабзбурговци*. Када је основана *Војна крајина* манастир, будући близу јужне границе царства на Дунаву, нашао се на њеном подручју.

Последњи пут је разаран 1738. године, када су Турци последњи пут прешли Дунав. Одласком Турака из ових крајева манастир се обрео у оквиру *Карловачке митрополије и патријаршије* у Аустрији, односно*Аустроугарској*. Године 1772. манастир Базјаш је постао метох оближњег манастира **Златица**. После Првог светског рата Базјаш се нашао одмах до границе са новооснованом *Краљевином Срба, Хрвата и Словенаца*.

Манстир Базјаш је ваздушном линијом удаљен десетак километара од Беле Цркве, док се до Великог Градишта може доћи скелом, преко Банатске Паланке за село **Рам**.

Територијално и управно Базјаш данас припада општини **Соколовац** (званични назив овог места јесте **Сокол**). Историја овог насеља непосредно је везана за историју Базјашког манастира. Довољно је познато да је у почетку био подигнут манастир, а тек доцније насеље, насељавањем људи да би радили манастирску земљу јер је у првој фази ово насеље било само прњавор манастира.

Оснивањем, манастир је примио у власништво земљиште и људе да ту земљу обрађују. У замену, они су уживали извесне повластице: плац за подизање куће са окућницом, право на коришћење пашњака за испашу своје стоке, место за сечу дрва за огрев у манастирској шуми, неплаћање пореза за извесно време и друге.

Заузврат, прњаворци су се обавезали да обрађују манастирску земљу и да манастиру редовно плаћају десетак на земљу коју су користили, да одраде одређен број дана у виду кулука. Да не би долазило до неспоразума и разних приговора и тужби, прњаворци су са манастирском управом склапали писмене уговоре у којима су тачко описане обавезе обеју страна из писменог уговора.

Пример једног таквог уговора (контракта) је уговор са манастиром Златицом. Уговор је склопљен 1850. године. У контракту се дају имена прњавораца: Михајло Николић, Думитру Марин, Коста Марекић, Степан Давид, Максим Жујан, Јова Долован, Алекса Дисака, Игњатије Жујан, Павел Божин, Никодим Никола, Серафим Никола, Сима Владу, Лазар Жујан, Георг Андреј, Јосиф Крмачак, Георгије Петровић, Илија Болда.

Иако је последњи монах овог манастира скончао своје земноје житије још 1955. године, старање нашег народа и Српске православне цркве о својој светињи не престаје. Очекујући своје нове житеље, манастир Базјаш је и даље извор духовности и жижа око које се верни народ окупља. Налазећи се на живописној румунској страни Дунава са погледом на матицу Србију, манастир Базјаш призива себи све боготражитеље, а посебно оне који би у овом мирном пристаништу живота да служе Богу и роду. На овој великој светињи српскога рода у којој је много српског монаштва живело и прослављало Господа за спас српскога рода, много пута се радило на обнови и очувању достојанства наше земље.

Пошто је то пут којим су многе војске пролазиле, од хунских, византијских, турских, све до немачких, црква је рушена, паљена и обнављана. Сматра се да су зид порте и предњи део цркве са апсидом оригинални и да је последња велика обнова манастирске цркве урађена у време када је том територијом владала Угарска 1860. Тада је додат звоник на улазу у храм. У време те обнове урађен је и нов иконостас, за чију је израду већи део новца приложио **кнез Михаило** са **кнегињом Јулијом**. Иконостас, у барокном стилу, сада је у лошем стању па се тражи донатор који ће обезбедити новац за нови. У храму постоји неколико сачуваних икона из 18. и 19. века, рељефи и други украси, док фресака нема.

Игуман Максим (Петровић) започео је рестаурацију цркве и обнову објекта конака за живот монаштва, а данас овим манастиром управља игуманија Теофанија.

Facebook

